

Pesäpuun

LEHTI

1 / 2007

- **Pysyvyyttä ja jatkuvuutta sisaruudesta**
- **Sijaissisarus antaa ja ottaa!**
- **Elämän helminauhaa – merkityksien ketjussa**
- **Katkenneiden sijoitusten jaetut tunteet**
- **Lapsen maailma elokuvan silmin**
- **Sijoitetun lapsen hoidettavuus**
- **Uudet PRIDE-kouluttajat**
- **Toiminnalliset menetelmät osa 6: Kissan päivät -peli**
- **Viisi valmiutta -DVD**

Lastensuojelu ja sanat

Edellisessä Pesäpuu-lehdessä Kimmo Käärmelahti, perhekoti-isä, kirjoittaa perhehoitoon liitetystä käsitteistä. Sijaislapsi, sijaisvanhempi ja sijaiskoti ovat käsitteitä, jotka viestivät aivan jostakin muusta kuin pysyvstä ja pitkäaikaisesta hoito- ja kasvatussuhteesta. Sijainen on sijainen, väliaikaisesti korvaamassa jotakin muuta.

Tuo kielenkäyttöön herkistyvä näkökulma lastensuojeluun sai minut muistamaan sosiaalityöntekijän ja lastensuojelun tutkijan Tuija Erosen artikkelin Esikko -lehdessä. Hän kiinnitti huomiota käsitteeseen ”kodin ulkopuolelle sijoitetut”, jota käytetään esimerkiksi lastensuojelun tilastoinnissa. Käsitteellä pyritään kuvaamaan niiden lasten lukumäärä, jotka ovat joko avohuollon sijoituksina tai huostaanotettuina sijoitettu kodin ulkopuolelle. Käsite on ehkä sinällään selkeä ja informatiivinen, mutta Tuija Eronen kehottaa meitä miettimään, mitä siinä tullaan sanoneeksi. Siinähan sanotaan, että ne tuhannet lapset, jotka ovat sijoitettuina, asuvat kodin ulkopuolella. Perhe- tai laitoshoidossa varttuvat lapset varttuvat siis kodin ulkopuolella, vaikka asuisivat vuosia perhe- tai laitoshoidossa. Lapsilla ja nuorilla voi tuon kielellisen käytännön mukaan olla vain yksi koti, ja jos sen sisäpuolella ei olla, ollaan sen ulkopuolella.

Kielellisten ilmaisujen pohdintaa voisi jatkaa pidemmällekin. ”Lasten sijoittaminen” kuulostaa erikoiselta tänä aikana, jolloin pyritään korostamaan lapsilähtöisyyttä ja yhä enemmän myös lasten osallisuutta. Sijoittaminen ei taida paljoakaan viitata osallisuuteen vaan enemmänkin kohteellistamiseen. Monia muitakin esimerkkejä varmasti löytyy.

Sanat ja kielelliset käytännöt eivät ole merkityksettömiä vaikka tuntuvatkin tottumuksen vuoksi itsestäänselviltä ja joskus ainoiltakin vaihtoehdoilta kuvata jotakin asiaa. Edellä mainitsemani sanasto sijaisista, ulkopuolella olevista ja kohteena siirrettävistä ei voi olla ylläpitämättä ainakin jossakin määrin kuvaa lastensuojelusta ja sen sijaishuollosta. Mitä olisikaan sanasto, joka tukisi kuvaa lastensuojelun sijaishuollosta pysyvänä, korvaamattomana, lasten osallisuutta ja kuulumista tukevana toimintana?

Lastensuojelua ei kehitetä eikä muuteta vain sanoja muuttamalla. Ehdotan kuitenkin, että sanojakin kannattaa muuttaa, sillä ne voivat muuttaa omalta osaltaan lastensuojelun toimintaa koskevaa ymmärrystä: sijaisista tuleekin jatkuvuuden ja pysyvyyden edustajia, ulkopuolella olevista sisällä olevia.

Tarja Pösö
puheenjohtaja

Pesäpuun lehti 1/2007

Tässä numerossa:

2	Puheenjohtajalta
4	Pysyvyyttä ja jatkuvuutta sisaruudesta
6	Sijaissisarus antaa ja ottaa!
7	Elämän helminauhaa – merkityksien ketjussa
9	Aatosten lipas
11	Katkenneiden sijoitusten jaetut tunteet
12	Lapsen maailma elokuvan silmin
13	Osallistujan kommentteja elokuvatyöpajasta
14	Sijoitetun lapsen hoidettavuus
15	Uudet PRIDE-kouluttajat
17	Toiminnalliset menetelmät osa 6: Kissan päivät -peli
18	Viisi valmiutta -DVD
19	Koulutuskalenteri

Tiesitkö,

...että II Valtakunnallisilla lastensuojelun perhehoidon päivillä Tampereella 15.–16.11.2006 oli noin 300 osallistujaa, joista sosiaalityöntekijöitä 40%, perhehoitajia 29%, Sos-lapsikylästä ja perhekodeista osallistujia oli 22% ja muista ammattiryhmistä 9%.

Pysyvyyttä ja jatkuvuutta sisaruudesta

Sisarussuhteet ovat ihmisen elämässä pisimpiä ihmissuhteita. Pysyvyyden ja jatkuvuuden kannalta ne ovat merkittäviä jokaisen elämäntarinassa.

Kaikilla lapsilla on oikeus sisarussuhteisiin (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista), ja sisarussuhteet voidaan katsoa Ihmisoikeussopimuksen mukaan ”perhe-elämäsuhteiksi” (1998, artikla 8).

Tiedämme aikuistutkimuksista, että adoptoidut aikuiset kaipaavat sisaruksiaan ja etsivät tietoja sisaruksistaan ja kontaktia heihin. Tutkimukset sijoitettujen lasten kokemuksista kertovat että sisarukset voivat tuoda sijoitukseen vakautta ja jatkuvuutta, ja sisaruksen läsnäolo voi edistää lapsen hyvinvointia. Lasten omia mielipiteitä sisarussuhteista on kysytty harvoin. Sisaruksia koskeva lastensuojelun suunnittelu ja päätöksenteko perustuu usein tarvepohjaiseen ajatteluun. Lasten oikeuteen pysyviin sisarussuhteisiin kiinnitetään vähemmän huomiota (Kosonen, 2001).

Marjut Kososen tutkimus sijais- ja vertaisryhmän sisarussuhteiden merkityksestä osoitti että sisarukset olivat erittäin tärkeitä sijoitetuille lapsille, koska heillä oli vähemmän muita tukevia ihmissuhteita kuin vertaisryhmällä. Molemmat lapsiryhmät pitivät sisaruksia melkein yhtä tärkeinä kuin vanhempia ja sijoitetut lapset tärkeimpinä kuin isiään.

Lasten sijoitukset vaikuttivat yleensä kielteisesti sisarussuhteiden laatuun. Jotkut sijoitetut lapset olivat hyvin kiintyneitä sisaruksiinsa, ja he kantoivat huolta ja vastuuta sisarusten hyvinvoinnista. Useimpien lasten sisarussuhteet kuvastivat heidän aikaisempia vastoinkäymisiään. Joillekin lapsille sisarussuhteet olivat äärimmäisiä – joko vihamielisiä tai emotionaalisesti etäisiä –, ja joillekin suhteet sisaruksiin muuttuivat ajan mittaan huonommiksi. Suhteen laadusta riippumatta kaikki lapset halusivat säilyttää yhteyden sisaruksiinsa nyt ja myös tulevaisuudessa (Kosonen, 1999).

Sisarussuhteiden tukeminen lasten sijoittamisessa

Meillä kaikilla, jotka työskentelemme lastensuojelutyössä (suunnittelijat, päättäjät, sosiaalityöntekijät, sijaisvanhemmat), on vastuu sisarussuhteiden tukemisesta. Tuemme sisarussuhteita ottamalla huomioon lapsen sisarussuhteet lastensuojelu- ja sijoitusprosesseissa.

Suunnittelijat ja päättäjät

Lastensuojelun ja sijaishuollon palveluita tulisi suunnitella ennakoiden tulossa olevat haasteet. Minkälaiset ongelmat luovat tarvetta lasten sijoituksiin syntymäperheen

Marjut Kosonen.

ulkopuolelle? Minkälaisia lapsia lastensuojelun asiakaina tulee olemaan 5–10 vuoden kuluessa ja mitä he tarvitsevat? Minkälaisia tilastotietoja tarvitaan palvelujen suunnittelussa? Tällä hetkellä tietoa on liian vähän lasten perhetaustasta ja -rakenteesta, sisarusten määrästä, sisarusten sijoittamisesta samaan paikkaan ja erilleen. Miten ja kuka määrittelee sisaruuden eri kulttuureissa kasvaneille lapsille?

Lastensuojelun ja perhehoidon suunnittelijoilla ja päättäjillä tulisi olla selkeät menettelytavat sisarussuhteiden pysyvyyden tukemiseksi. Menettelytapojen tulisi perustua lapsikeskeiseen sosiaalityöhön, missä lapset itse kuvaavat sisarussuhteensa, ja missä sosiaalityöntekijä–lapsi asiakassuhteen jatkuvuus voidaan taata. Sosiaalityöntekijät tarvitsevat riittävästi aikaa sisarusten kanssa työskentelemiseen.

Sijaisperheille tulisi turvata riittävä ammatillinen, taloudellinen ja käytännön tuki sisarusten hoitamiseen.

Sosiaalityöntekijän rooli

Sosiaalityöntekijöillä on tärkeä rooli sisarussuhteiden tukemisessa. Heidän tulisi ymmärtää lasten käsitykset omasta sisarusmaailmastaan ja huomioida lasten mielipiteet ja toivomukset tilanteen arvioinnissa, hoidon suunnittelemisessa ja päätöksenteossa.

Arviointi- ja suunnitteluvaiheessa on tärkeää, että sisarusten sosiaalityöntekijät tekevät yhteistyötä ellei lapsilla ole samaa sosiaalityöntekijää.

Sosiaalityöntekijän tulisi kuunnella lasta ja kuulla mitä hän kertoo sijoitusprosessin eri vaiheissa: arvioidessa sisarussuhteita, suunnitteluvaiheessa ja tehtäessä päätöksiä. Tärkeää on arvioida, sijoitetaanko lapsi sisarusten tai sisaruksen kanssa vai erikseen ja kenen sisaruksen/sisarusten kanssa, sekä miten pidetään yhteyttä sisaruksiin. Sijoitusta ja yhteydenpitoa suunniteltaessa, sosiaalityöntekijän tulee huomioida, mitä lapsi, vanhemmat, sijaisvanhemmat ja lastensuojelu pitää ensisijaisena ja tärkeänä.

Milloin sisarukset tulisi sijoittaa erilleen?

Päätöstä lapsen sijoittamisesta sisaruksista erilleen ei tulisi tehdä ennen kuin heidän tilanteensa ja sisarussuhteidensa laatu on arvioitu huolellisesti. Lapsilla on oikeus kasvaa sisarustensa kanssa. Tätä periaatetta tulisi soveltaa yleensä, mutta arvioida myös sijoituksen esteet.

Sijoittaminen käytännössä

Jos suinkin mahdollista, sisarukset tulisi yhdistää samaan sijoituspaikkaan, jos heidät on jouduttu jossakin vaiheessa esim. resurssipulan vuoksi hajauttamaan. Sisaruksia joita ei voida sijoittaa samaan perheeseen, tulisi kuitenkin pyrkiä sijoittamaan samalle asuinalueelle, jotta yhteyttä olisi helpompi pitää ja sisarukset voisivat käydä samaa koulua.

Sijaisperheille tulisi antaa kaikki tieto lasten kokemuksesta, perhetaustasta, sisarussuhteista ja niiden sisällöstä, lasten tarpeista ja toiveista.

Yhteydenpito

Sosiaalityöntekijän tulisi tukea erotettujen sisarusten välisiä yhteydenpitoa tukemalla erilaisten yhteydenpitomuotojen käyttöä: puhelinta, tietotekniikkaa, tapaamisia, yhteisiä lomaa jne. Heidän tulisi myös seurata yhteydenpidon sisältöä ja lasten turvallisuutta. Jos vanhempien läsnäolo vaikuttaa sisarussuhteisiin kielteisesti, sisarusten välinen yhteydenpito tulisi järjestää ilman vanhempia. Sisarusten välisiä yhteyksiä ei tulisi koskaan sulkea lopullisesti, sisarussuhteet voivat parantua myöhemmin. Kontaktia hävinneisiin sisaruksiin etsitään koko elämän.

Sijaisvanhempien rooli

Sijaisvanhemmat voivat tukea sisarussuhteiden pysyvyyttä auttamalla lapsia rakentamaan positiivisia suhteita sisaruksiinsa. Myönteiset sisarussuhteet voivat luoda lapselle ”turvapesän” ja vaalia siten heidän kestävyytään. Sijaiskasvattajat voivat tukea pysyvyyttä dokumentoimalla lasten

vuorovaikutusta, rakentamalla ja vaalimalla sisarusten yhteisiä kokemuksia ja perhehistoriaa, ja auttamalla lapsia pitämään yhteyttä erillään asuviin sisaruksiin.

Myös lasten kielteiset tunteet sisaruksia kohtaan tulisi tunnistaa, ja heitä tulisi auttaa niiden selvittämisessä. Ristiriidat ja erilaiset tunteet kuuluvat kaikkien sisarusten välisiin suhteisiin. Sijaishuollossa on kuitenkin tärkeä erottaa rakentavat ja tuhoavat ristiriidat ja estää kaltoinkohtelu, jota myös tapahtuu. Aikuisten valvonta on välttämätöntä tilanteissa, joissa on kaltoinkohtelun mahdollisuus. Tilanteissa, joissa vanhemmat sisarukset hoitavat nuorempia sisaruksiaan, tulee olla selvät ja turvalliset ohjeet sekä tietoa, mistä apua on saatavissa, jos sitä tarvitaan.

Marjut Kososen Perhehoidon päivillä pitämästä luennotta voi lukea lisää osoitteesta www.pesapuu.fi. ■

Lähteet:

- Kosonen M (2001) Ph D thesis: Foster children's sibling relationships in middle childhood, University of Glasgow.
 Kosonen M (1999) 'Core' and 'kin' siblings: Foster children's changing families, in Mullender, A (Ed) We are family: sibling relationships in placement and beyond. London: BAAF.
 Kosonen M (1996) 'Maintaining sibling relationships—neglected dimension in child care practice'. British Journal of Social Work, 26, 809–822.
 Kosonen M (1996) 'Siblings as providers of support and care during middle childhood: children's perceptions'. Children & Society, 10, 267–279.
 Mullender, A (Ed) (1999) We are family: sibling relationships in placement and beyond. London: BAAF.

Muita tiedonlähteitä:

- http://vanhemmat.mll.fi/tukea_ja_taitoa_tilanteesta_toiseen/sisarukset_nahistelevat.php
 Parker J ja Stimpson J (2004) Sisarussuhteet: kilpailua ja rakkautta, Otava.

Sosiaalityöntekijän tulisi huomioida:

- Kaikki sisarukset ja koota kirjallinen tieto heidän suhteistaan ja yhteyksistään.
- Käyttää arvioinnissa useampia metodeja.
- Varmistaa, että lapsen mielipiteet sisaruksista ovat mukana raporteissa ja hoitosuunnitelmissa.
- Huomioida päätöksenteossa lapsen tarpeet, sisarussuhteet ja oikeudet.
- Antaa lapsille tilaisuuksia lähestyä ymmärtyviä aikuisia, joille he voivat uskoutua.

Sijaissisaruus antaa ja ottaa!

Sijaissisaruuudesta ja sen merkityksestä puhutaan perhehoidossa edelleen liian vähän, vaikka se on ollut Suomessakin viime vuosina enemmän esillä. Sijaissisaruus merkitsee sijaisperheen omille lapsille aina uudenlaista roolia ja vanhemmille lapsille useimmiten myös vastuuta ja tehtäviä. Lapset voivat toimia apukasvattajina, usein ainakin esimerkkinä ja käytöstopojen opettajina. Jos sijoitus herättää paljon tunteita sijoitettavassa lapsessa, herää tunteita sijaisperheessä jo olevissa lapsissa uuden lapsen tullessa perheeseen. Hekin tarvitsevat ymmärrystä ja huomiota sekä tukea uudessa tilanteessa erilaisine tunteineen. Kaikki tämä tuli esille sijaissisaruuutta käsittelevässä työpajassa perhehoidon päivillä Tampereella. Jo esittäytymiskierroksella nousivat esiin niin haasteet, monet myönteiset kokemukset kuin sijaissisaruuuteen liittyvät lasten ja sijaisvanhempien monet tunteet.

Monista sijaissisaruuussuhteistaan työpajassa kertoneet Sanna ja Jaana vahvistivat puolestaan tutkimustuloksia, joiden mukaan vahvojen, 'oikealta' tuntuvien sisarussuhteiden syntyminen on mahdollista. Muutoinkin heidän kokemuksensa olivat hyvin myönteisiä. Näin on kansainvälisten ja suomalaisten tutkimustenkin mukaan: sijaisperheiden omien lasten suhtautuminen sijoitukseen on pääsääntöisesti myönteistä. Heidän mielestään on mukava kasvaa perheessä, joka toimii sijaisperheenä. Myönteisyyttä tuo mm. ylpeys ja ilon tunne omista huolehtivista ja rakastavista vanhemmista. Tutkimusten mukaan sijaissisaruus lisää sijaisperheiden biologisten lasten sosiaalisuutta, avoimuutta ja empatiakykyä. Sijaissisaruuuden myötä heidän maailmankuvansa laajenee. He joutuvat kohtaamaan erilaisuutta, mutta samalla he saavat mahdollisuuden oppia ymmärtämään sitä.

Niin sijaisvanhempien kuin sosiaalityöntekijöiden on kuitenkin hyvä tiedostaa ja huomioida haasteet ja ne tekijät, jotka saattavat vaikeuttaa sijaissisaruuussuhteita. Uuden lapsen myötä perhe-elämä muuttuu usein aikaisempaa säännönmukaisemmaksi sijoitetun lapsen tarvitsemien rutiinien ja sääntöjen takia. Perheen tietty yksytyisyys katoaa, kun viranomaisten käynneistä ja sijoitetun lapsen läheisten vierailuista tulee osa sijaissisaruksen elämää. Sijoitettu lapsi vaatii etenkin alkuvaiheessa paljon aikaa sijaisvanhemmiltaan ja omien lasten ja vanhempien yhteinen aika vähenee väijäämättä. Sijaissisarukset hyväksyvät tämän, koska ymmärtävät, että uusi lapsi tarvitsee heitä enemmän apua ja huomiota vanhemmilta. He haluavat myös säästää vanhempiaan omilta, pieniltä tuntuvilta huoliiltaan. Usein sijaissisarukset haluavat itsekin auttaa sijoitettua lasta. Toisaalta heidän on vaikea näyttää sijoitettua lasta kohtaan tuntemiaan kielteisiä tunteita.

Sijaisvanhempien ja sosiaalityöntekijöiden vastuulla onkin varmistaa, etteivät sijaissisarusten omat tarpeet ja tunteet jää huomiotta ja etteivät he ota liikaa vastuuta sijoitetusta lapsesta. Tutkimuksissa heidän on todettu kantavan huolta ja huolehtivan sijoitetusta lapsesta myös koulussa ja kaveripiirissä, vaikka eivät aina tiedäkään, mistä asioista kodin ulkopuolisille voi puhua.

Sijaisperheiden biologisten lasten reagointi sijoitetun lapsen tulloon ja sijoituksen aiheuttamiin muutoksiin on yksilöllistä. Mm. lapsen persoonallisuus, muutosten yllätyksellisyys ja lapsen mahdollisuus vaikuttaa ja hänen muutuneessa elämäntilanteessa saama tuki ja turvallisuuden tunne vaikuttavat lapsen kokemukseen ja reagointiin. Tutkimuksissa on tullut esiin, että erityisesti ristiriita- ja kiusaamistilanteissa sijaissisarukset kokevat saavansa tukea liian vähän. He toivovat myös sosiaalityöntekijöiltä enemmän huomiota ja aikaa. ■

Tutkimuksissa koottuja sijaissisarusten viestejä aikuisille:

- Älkää unohtako omia lapsianne.
- Oikeudenmukaisuus on tärkeää.
- Isä, auta enemmän äitiä.
- Älkää ottako liikaa sijoitettuja lapsia.
- Oma lapsi ei ole täydellinen, vanhemmat asettavat joskus liikaa odotuksia ja tavoitteita biologisille lapsille.
- Selvittäkää omille lapsille, mitä sijoitus voi tuoda mukanaan, hyväksykää lasten kielteiset tunteet sijoitettuja lapsia kohtaan ja keskustelkaa paljon asioista.
- Rakastaa kaikkia lapsia tasapuolisesti, muuten se ei toimi.

Lähteet:

Höjer, Ingrid (2001) Fosterfamiljens inre liv. Göteborgin yliopisto.
Höjer, Ingrid Growing up with foster siblings. Tutkimusprojekti 2001-2004, Göteborgin yliopisto.
Inkilä, Tuire (2000) Vieraita lapsia perheessä: sijaisperheiden omien lasten kokemuksia sijoituksesta. Pro gradu, Jyväskylän yliopisto.
Järvenpää, Kirsi & Hakala, Pirjo (2000) Perheen biologisten lasten kokemuksia sijaisperheessä elämisestä. Opinnäytetyö, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu.
Känsäkangas, Elina & Vainionpää, Virpi (2001) "Mäkin olen osa sitä perhettä". Opinnäytetyö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
Laurila, Anja (1993) Lainaksi annettu lapsi. Jyväskylä: Gummerus.
Zahabi, Toini (2001) Oma sisar mansikka, muu sisar mustikka. Tarinallinen näkökulma perheen omien biologisten lasten elämään sijaisperheessä. Pro gradu, Tampereen yliopisto.
www.sijaisvanhemmaksi.fi/sijaissisaruus

Elämän helminauhaa – merkityksien ketjussa

Pohdintaa Jukka Mäkelän luennon pohjalta

Tarinallista eli narratiivista näkökulmaa on viljelty laajasti vuorovaikutustyössä jo parikymmentä vuotta, ja sen suosio on yhä kasvamassa. Professori Tarja Pösö totesi avauspuheen-vuorossaan Tampereella järjestetyillä II Valtakunnallisilla lastensuojelun perhehoidon päivillä 15.–16.11.06, että tarinalliset keinot ovat olennaisia lastensuojelussa. Hän peräänkuulutti arjen tarinoita; tarinoita lasten ja aikuisten kohtaamisista; tarinoita arjen onnistumisista ja pettymyksistä. Arkiin tarinoihin kytkeytyy ainutlaatuisen asiantuntijuus lasten ja nuorten elämästä.

Vahvat kokemukset kirjoittautuneet muistikiviin

Jukka Mäkelä avasi keskustelun lapsen oikeudesta omaan elämäntarinaansa. Hänen mukaansa elämäntarina on muisto eletystä elämästä – ensimmäinen psykofyysinen minuus, joka rakentuu merkityksellisten tapahtumien kautta. Pysähdyin pohtimaan psykofyysistä minuutta. Psykofyysisyys tarkoittaa sielullis-ruumiillisuutta eli voidaan ajatella, että mielemme rakentuu syvästä sanattomista tunne-merkityksistä. Mäkelän ajatukset palauttavat mieleeni professori Antero Toskalan opetukset ”mielenkieliopista” eli siitä, miten merkitykset luovat ihmisenä olemisen perusnäkökulmaa: kuinka määrittelemme itseämme maailmassa. Olenko hyväksytty, rakastettu ja riittävä?

Miten merkityksellisyys määräytyy, kun asioita ympärillä ja historiamme on runsaasti, jopa liikaa? Mäkelän mukaan vain sellainen kokemus,

joka on merkityksellisesti riittävän vahva, asettautuu muistettavaksi. Siksi jokainen tapahtuma, jonka muistamme ja jolle annamme tunne merkityksen, muodostaa tarinan elämäntarinaamme. Merkityksistä muotoutuneet tarinat ovat kuin helmet helminauhassa kuvastamassa mielenmaisemaamme eli sisäistä ajatus- ja tunne maailmaamme.

Mitä sitten jos helminauha on katkeileva ja/tai osin mustilla helmillä kalettua? Mäkelä vertasi elämän haavoja mustiin helmiin. Mustat helmet kuvastavat voimakkaita tunnekokemuksia, jotka jättävät jälkiä lapsen muistiin. Esimerkiksi varhaisessa vuorovaikutuksessa pieni lapsi haluaa aktiivisesti liittyä toiseen ihmiseen. Jos lapsen aikeet jatkuvasti torjutaan, herättää se lapsessa hämmennystä, pelkoa ja lopulta kauhua ja häpeää. Lapsi jää kokemuksensa kanssa syvästi yksinäisyyteen. Vahvat kokemukset kirjoittautuvat myös lapsen kehonkieleen eli kehomme ”muistaa” mm. kosketuksen tai koskemattomuuden. Voimakkaita tunnekokemuksia aktivoituvat, kun lapsi kohtaa elämässään vastaavanlaisia kokemuksia. ”Se, mikä on vahvaa, vahvistuu”, totesi Mäkelä ja lisää, että ihminen ennakoii tutunoloisia kokemuksia. Meillä on herkkyyttä havaita ja vahvistaa (tiedostamatta) niitä tunne merkityksiä, joiden kautta määrittelemme itseämme. Lapsi siis välittää toiseen ihmiseen kiintymistä, jos hän on tullut yrityksissään torjuttu. Nämä merkitykset ”ohjaavat” välittömiä kokemuksia ja hahmottuvat elämäntarinaksi jatkuvuuden ja pysyvyyden turvaamiseksi. On surullista todeta, miten paljon on lapsia,

joiden tunne merkitykset ovat urautuneet yksinäisyyteen ja häpeään.

Eheä elämäntarina on mielen terveyttä

Ihminen lajina on luotu yhteyteen toisen kanssa. Identiteettimme syntyy, kehittyy ja muuttuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Identiteetin syntyminen kuitenkin edellyttää jo lapsuuden kokemusten johdonmukaisuutta, jatkuvuutta ja samuutta, joten psyykkisen tasapainon säilyttämiseksi tunne elämän jatkuvuudesta on keskeistä.

Vakava muutos tai uhka (traumaattiset kokemukset kuten sijoituskierte jne.) elämässä aiheuttaa elämäntarinaa katkoksen ja johtaa tarinalliseen tyhjiöön, jolloin jääme kokonaan ilman tarinaa. Katkonainen ja jäsenytymätön elämäntarina asettaa rajoituksensa oman itsensä kokemiselle, sille kuka minä olen, millainen minä olen? Jos kukaan ei auta lasta yhdistämään helminauhan katkenneita osia yhteen, voi lapsi jäädä oman elämänsä vierailijaksi eli hänen minuutensa syntyminen vaurioituu. Hän kehittää itselleen sellaisen minuuden, jonka avulla hän selviytyy siinä ympäristössä, jossa hän elää. Lapsi saattaa olla esimerkiksi mukautuva tai näennäisen itsenäinen.

Kun mustat helmet yhdistyvät valkoisten helmien joukkoon elämän helminauhassa, olemme rakentaneet monipuolisen ja riittävän ristiriidattoman tarinan omasta itsestä. Tulemme elämäntarinamme kanssa toimeen jokapäiväisessä elämässämme, pystymme tuntemaan ja tunnistamaan monipuolisesti omia

tunteitamme. Voimme levähtää, sillä "todellisella hyvällä ololla on menneisyys".¹ Haavoittuvissa olosuhteissa elänyt lapsi tai nuori ei kykene eheään elämäntarinaansa ilman aikuisen apua ja tukea. Mäkelä toteaaakin, että oikeus elämäntarinaansa sisältyy oikeuteen terveyteen. Haavoitetulla lapsella on oikeus työstettyyn elämäntarinaansa niin, että hän voi levätä menneisyydessään. On helppo yhtyä Mäkelän ajatuksiin siitä, että häpeän purkamisen on perustehtävä lapsen elämäntarinan rakentamisessa.

Yhdessä kokeminen saa aikaan liikettä

Häpeä verhoaa lapsen tilaan, jossa hyvät kokemukset ovat kuin unta; ne eivät pääse liittymään lapsen kokemusmaailmaan. Miten lapsi voi päästä unenkaltaisesta tilastaan? Miten hän uskaltaisi ottaa hyvää vastaan? Tarinoiden avulla voimme tavoitella eheyttä ja jatkuvuutta vaurioituneen lapsen minuuteen. Erityisen painoarvon Mäkelä loi yhdessä koetuille kokemuksille, joista muodostuu uusia tarinoita. Arkipäiväämme sisältyy arvokkaita kokemuksia: yhdessä luettu kirja tai sarjakuvalehti, ruokailuhetket ja saunan lämpö, iltakävely tai automatkat. Nämä yhteisesti jaetut tarinat voivat koskettaa lapsen omanarvontunnetta ja läpäistä yksinäisyyden ja häpeän verhon. Voivatko hyvät ja toistuvat kokemukset sulattaa vahvasti kiinnittyneet ja urautuneet merkitykset niin, että lapsi saa helminauhaansa uusia, jaettuja tarinoita? Valkoisia helmiä.

Ajatukseni karkaavat aikuisten kiintymyssuhteisiin. Miten meidän oma "mielenkielioppimme" on rakentunut? Miten olemme yhteydessä omiin kokemuksiimme, tunteisiimme

ja ajatuksiimme. Miten voimme solmia yhteyden lapseen, jonka varhainen kiintymyssuhde on vaurioitunut ja joka haastaa meidän omaan kiintymykseen liittyvät merkityksemme? Mieleeni palaa eräiden työntekijöiden syvä itku siitä, miten paljon heidän työhistoriansa aikana on "taivaltanut" lapsia, joita he eivät ole kyenneet kohtaamaan eivätkä koskettamaan. Mikä tekee lapsesta niin vastenmielisen?

Mäkelä muistuttaa, että monet kasvattajat ovat tietoisia omista kiintymyssuhteistaan ja – laadustaan. Lapsen voimakkaat tunnereaktiot herättävät meidän mustat helmemme, jolloin "musta helmi reagoi mustien helmien kanssa". Kiintymyssuhde aktivoituu suhteessa toiseen eli vuorovaikutuksemme on hyvin intuitiivista. Lapsen kuuleminen ja kohtaaminen on intuitiivista eli pohjautuu syviin tunnerakennelmiin: myötäeläminen koskettaa myötäelämistä, torjunta loukkaa omanarvon tunnetta. Liike synnyttää liikettä.

Virittäytyminen samalle taajuudelle

Mitä haluaisit eniten ymmärtää itsesäsi ja elämästäsi? Jokainen meistä haluaa tulla ymmärretyksi ja ymmärtää itseään. Ymmärretyksi tuleminen on kaiken kehityksen ja kasvamisen elinehto. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että joku pysähtyy hänen elämänsä äärelle ja hyväksyy hänet. Asettautuu samalle taajuudelle ja antaa lapselle kokemuksen hänen omasta arvokkuudestaan: "minä olen kiinnostava ja innostan sinua". Vuorovaikutuksen vastavuoroisuus, emotionaalinen tuki ja tasapainoinen kasvuympäristö voivat houkutella lapset kasvamaan ja kehittymään.

Virittäytymiseen punoutuu kyky olla tilanteissa läsnä. Mäkelän mukaan apu lähtee siitä, että aikuinen aistii lapsen tilan ja on siitä askeleen edellä. Hän asettautuu sisäisesti tuntemaan lapsen tunnetilan ja välittää lapselle tiedon, että "ymmärrän sinua". Aikuinen välittää tiedon katsellaan, puheellaan ja kosketuksellaan. Katseyhteys antaa tunnon, mitä tunteita sisällämme liikkuu. Kosketus on katsetta tehokkaampi, se pysähdyttää ja kertoo lapselle, että "olen tulossa sinulle apuun". Aikuinen pysyy aikuisena ja hallitsee tilannetta. Hän vahvistaa lapsen valkoisia helmiä hyväksyvällä katseellaan ja terveyttävällä kosketuksellaan.

Lopuksi palaan alkuihmettelyyni psykofyysisestä minuudesta. Kaiken tämän jälkeen voin todeta, että aikuisen muuttunut, lapsen tunnetilaan virittäytynyt vuorovaikutus vaikuttaa lapsen psykofyysisen kasvuun ja kehitykseen kokonaisvaltaisesti. Muutoksen lapsen elämässä käynnistää aikuinen (hoitaja, sijaisvanhempi, työntekijä...) ja hänen erityinen toimintansa vuorovaikutustilanteissa. Aikuinen tarjoaa lapselle henkisen turvapaikan, josta käsin lapsi voi matkata omaan elämäntarinaansa.

"Tiiäkö, että kun mä oon äitin (biol.äiti) kanssa kaupassa, tuntuu että minä oon aikuinen ja äiti on lapsi. Äiti haluaa ostaa kaikkee mahdollista ja mä yritän toppuuttaa, ku tiian, ettei sillä oikeesti oo rahaa. Mutta ku mä oon sun tai Jorman kanssa kaupassa, niin mä saan itte olla lapsi, toivoo jotain ja te sanotte joskus joo ja useimmiten ei." Marjukka, 10v. ■

¹ Gaston Bachelard (2003): Tilan poetiikka. Nemo.

Lähteet:

Daniel A. Hughes (2006): Tie traumasta tervehdykseen. Rakkauten herättäminen syvästi vaurioituneissa lapsissa. PT-Kustannus. www.saunalahti.fi/tuo

Jukka Mäkelä: Lapsen oikeus elämäntarinaansa. II valtakunnalliset lastensuojelun perhehoitajan päivät. 15.11.2006. Tampere

Antero Toskala: Kognitiivis-konstruktivistinen terapia -opinnot. Syksy 2003. Jyväskylällä.

"Aito yhteys toiseen synnyttää ilon ja onnen helmen, valkoisen helmen, elämän helminauhaan."

Jukka Mäkelä

Aatosten lipas

”Perhehoitajat ovat mukavaa väkeä!”

II Lastensuojelun Perhehoidon Päiville rakennettiin Aatosten lipas. Halusimme tarjota päivien osanottajille pienen levähdyspaikan, jossa he voisivat pysähtyä omien ajatuksiensa ja tarinoiden äärelle. Halusimme luoda mahdollisimman kutsuvan keitaan, joka houkuttaisi tarinankerrontaan. Saimme huonekaluliike **Iskun** innostumaan kanssamme ideaan ja he kuljettivat paikalle kaksi ihanaa **Blondi-lipasta**. Aatosten lipas oli avattu.

Päivien juontaja Petri Salonen tutustutti ensimmäisen päivän aikana osallistujat Aatosten lippaaseen. Hän puhui suostuttelevasti tarinoiden merkityksestä: ”Jokaisella on tarinoita elämästämme. Jokainen meistä tarvitsee

tarinoita elämässään. Mitä enemmän meillä on tarinoita kerrottavaksi ja kuultavaksi, sitä turvallisemmaksi maailmamme tulee. Uskallamme kurkistaa uusiin paikkoihin, rohkenemme avaamaan tuntemattomia ovia ja tohdimme astua uteliaana sisään. Aatosten lipas houkuttaa meitä väliajalla tarinankerrontaan. Kirjoita tarina tai kaksi kokemuksistasi perhehoidon myllerryksestä tai mene lukemaan tarinoita.”

Houkuttelu kuultiin, mutta ensimmäisen päivän jälkeen Aatosten lippaaseen ei ollut tullut yhtään tarinaa. Mietimme kuumeisesti, onko Aatosten lipas liian intiimi? Onko se liian näkyvällä paikalla? Tiesimme, että jokaisella osallistujalla olisi vaikka kuinka monta kummellusta, hurjimusta tai ilotusta kerrottavaksi, jaettavaksi meille kaikille.

Toisena päivänä lipas avautui, tarinoita alkoi virrata...

Kiitämme erityisesti Iskun myötämielisestä tuesta tarjota kauniit Blondit käyttöömme! Tässä siis Aatosten lippaan tuotantoa:

- Meille sijoitettu lapsi nukkui autuasta lapsen untaan kodissamme ensimmäistä yötä. Minulle tuli paniikki; liian iso kaku, meidän on peräännyttävä, minusta ei ole tähän. Paniikki väistyi. Nyt eletään 7. vuotta yhdessä.
- Kun lapsi sai läheisiltään syntymäpäivälahjaksi useita setelirahoja ja hän esitteli niitä vierailulla olevalle äidilleen, niin äiti huokaisi: ”ei minulla ole koskaan noin paljon rahaa!”
- Loukkasin ystävääni, vaikka se ei tarkoitukseni ollut. Voitko antaa minulle anteeksi? Olet tärkeä minulle, niin kuin muutkin perheestäsi.
- Bioäiti vaatii lapsia takaisin. Prosessi työnalla.
- Lapsi (10 v.): ”Minä saan hakata tätä nallea, kun minulla on paha perjantai.” Ja hän juoksee ympäri kotia nallen kanssa, hyppien, hakaten ja karjhdellen.
- Väsynyt sijaisäiti ajaa autolla ojaan. Häätäntynyt 5v. kysyy takapenkiltä: ”oliko tää mun vika?”
- Meille tuli kaksi uutta sijaislasta – meillä jo vuoden asunut sijaislapsi joutui lastenpsykiatriselle osastolle...
- Kun pienempi (7v.) sai kiitokseksi – palkkioksi suorittamastaan hyvästä työstä piparin, niin iso-sisko (10v.) ilmoitti: ”hänen on saatava myös”. Valvovan silmän vältyttyä ahtaa suunsa täyteen pipareita että yli pursuaa.
- Meidän 3v. poika tokaisi: ”Mä oon rikas poika, mulla on kaksi isää: toi Kimmo ja yksi putkimies.
- Elämä on järjestymään päin. Muutto uuteen kotiin ihanan mieheni kanssa ja remonttikin loppusuoralla. Eläimet ja me ollaan kotiuduttu hienosti maaseudun rauhaan.
- Sijaislastemme mummo sanoo tämän tästä: ”kyllä te teette arvokasta työtä”. Kiitos siitä. ”Kissa kiitoksella elää”, mutta tärkeää tällainen palaute kuitenkin on, sanokoot sananlaskut mitä sanovat.

Pesäpuun LEHTI

- Perheessämme vietettiin esikois-sijaistytären rippijuhlia, joihin saapui perheemme vaiheita pitkään seurannut sosiaalityöntekijä tyylikkäässä pellava-asussaan. "Eikö sinulla ollut mitään parempaa päälle pantavaa juhliin?", kysyy heti perheen prinsessa 5v. – keskimäinen sijaislapsemme. "Miten niin?", ihmettelee tyylikäs sosiaalityöntekijä. "No, ei mitään kimalletta edes!"
- Sijaissisarudesta: Ensimmäinen sijaislapsemme saapui meille 2-vuotiaana. Omat isommat tytöt ottivat pojat heti omakseen. Esikoinen 10v. haisteli poikaa, vaippoja vaihdellen "pikku-äitiä" leikkien. Raja täytyi innostuneisuuteen vetää siinä vaiheessa, kun hän halusi viedä pojan kouluunsa ja tehdä esitelmän hänestä. Hän on ollut meillä nyt 4 vuotta ja on yhtä rakas pikkuveli.
- Meille tulee vauva!
- "Eihän minun tarvitse muuttaa oman äidin luo enää asumaan", sanoi palautteensa meille meillä 3 vuotta ollut lapsi.
- 2,5-vuotias sijoitettu poikamme sai 1-vuotiaan pikkuveljen. 3 kk jatkui jatkuva itku ja huuto hakkaamisista ja pienemmän päälle makaamisesta. Nyt vuosi takana ja pusuja ja liian kovia rutistuksia riittää!
- Uima-altaan reunalla sanoin tytölle 3v.: "älä hyppää ennen kuin minä olen hypännyt!" Nostaessani jalat ilmaan hyppyyä varten, oli pieni seuralaiseni jo vedessä. En muistanut sanoa, että hyppää vasta kun olen jo vedessä.
- Kuulin, että ystäväni ovat kahden vuoden odotuksen jälkeen saaneet pienet, suloiset ja villit veljekset perhe-

seensä. Monta vaikeaa ja monta iloista sattumusta heille on jo viikareiden kanssa käynyt. Onnea koko perheelle!

- Olin sijoittamassa pientä poikaa ja häntä olin kuulemasa: millaisen perheen hän toivoisi itselleen löytyvän? Poika leikki lastenkodinpihalla kuravellissä ja tuiskaisi totisena: "enkö minä ole sanonut! Minä haluan sellaiset vanhemmat, jotka eivät juo!" Teemmekö me perhehoidosta liian "aikuismaisen" asian?
- Kerroin perheemme lapsille meille tulevasta uudesta lapsesta. "Voi että, saamme ihanan pienen nappisilmän." Kun "Matti" sitten oli tulossa tutustumaan koko perheeseen, tuumasi "Eemeli" 7v. itsekseen: "Mä en kyllä oikeastaan halua sitä Mattia nähdäkään, kun sillä on silmätki ommeltu jostain ruskeista napeista."
- Kuka on mun isä? 4 ja 5 -vuotiaat keskustelivat isä-asiasta auton takapenkillä. Kummallakaan ei ole bioisät kuvioissa. Pohtivat kuka heidän isänsä on. päätyivät Jeesukseen... Puhutti paljon srk-kerhossa.
- 4-vuotias poika istui keittiössä katseli ikkunasta ulos lintulaudalle ja hihkasi: "taas se punajuuri tuli!"
- 3,5-vuotias sijoitettu poikamme (sijoitettu 1kk ikäisenä) laulelee joka päivä yksin ja pikkuveljelleen: "jumalan kämmenellä, ei pelkää ihminen..."
- Lapset sijoitetut ja itse aikoinaan saadut sijautuneet toisiinsa vuosien varrella. Vain kisaillaan missä perheentariinan kohdassa kukin on liittynyt joukkoon... ■

Katkenneiden sijoitusten jaetut tunteet

Toisilla valtakunnallisilla lastensuojelun perhehoidon päivillä pidin työpajan pitkäaikaisten perhehoidon sijoitusten katkeamisista. Tutkitun tiedon ja numeroiden lisäksi paikalla oli kaksi kokenutta perhehoidon toimijaa, erityissosiaalityöntekijä Marjo Mikkonen ja perhehoitaja Sisko Helstén. He molemmat ovat eläneet läpi sijoituksen katkeamisen ja olivat valmiita kertoamaan siitä, mitä se on heille tarkoittanut.

Itse tapahtumista, lasten sijoitusten katkeamisista on kulunut jo useita vuosia, mikä mahdollisti tilanteiden tutkimisen välimatkan päästä. Tunteet ovat vuosien saatossa laimentuneet, mutta lasten sijoituksesta puhuminen nosti ne taas pintaan. Vahvimmin pintaan pyrkivät suru, pettymys, kiukku, huoli ja syyllisyys – ja myös helpotus siitä, että raskas tilanne loppuu.

Huostaan otetun lapsen sijoitusprosessi näyttää herättävän samanlaisia tunteita sijaisvanhemmassa ja lastensuojelun sosiaalityöntekijässä. Sijoituksen alku on lastattu positiivisilla mielikuvilla ja tunteilla; ilolla, toiveikkoudella ja ajatuksella siitä, että lapsi ja perhe ovat tarkoitettuja toisilleen. Sijoituksen kuluessa vaaleat sävyt saavat rinnalleen tummempia ja epäily valtaa alaa positiivisilta ajatuksilta. Vaikeudet lisääntyvät ja mahdollinen muuttuu mahdottomaksi. Sijoituksen katkeaminen tarkoittaa, ettei lapsella ja perheellä ole enää yhteistä tulevaisuutta. Toiveikkouden ja mahdollisuuksien sijalle on tullut epäonnistuminen ja suru.

Mutta kuka on epäonnistunut? Sosiaalityöntekijä, joka on valmentanut ja valinnut sijaisperheen juuri tälle lapselle? Työntekijä, joka on tukenut perhettä ja uskonut siihen, että lapsella on perheessä hyvä olla? Vai onko epäonnistuja sijaisvanhempi, joka ei uskostaan huolimatta pystykään vastaamaan sijaislapsen mukanaan tuomiin haasteisiin? Vai voiko lapsi epäonnistua sijaislapsena? Vai kenties biologinen vanhempi, joka on käyttäytymisellään aiheuttanut sijoituksen katkeamisen?

Sekä Sisko Hellstén että Marjo Mikkonen puhuivat epäonnistumisen ja pettymyksen kokemuksista. Omaan toimintaa ja ratkaisuja kyseenalaistetaan ja syyllisyyden tunne on läsnä – olisinko voinut tehdä toisin? mitä olisi pitänyt tehdä toisin? miksi meille kävi näin? Syyllisyyden tunteeseen sekoittuu pettymys ja suru. Suru lapsen menetyksestä ja lapsen puolesta sekä huoli hänen pärjäämisestään. Pettymys kumpuaa puolestaan suhteesta toiseen. Työntekijä on pettynyt perheeseen ja sijaisvanhempi on pettynyt sosiaalityöntekijään. Toiveet, joita he ovat kohdistaneet toisiinsa, eivät ole täyttyneet ja molemmat ovat jääneet katkenneen sijoituksen herättämien kokemusten ja tunteiden kanssa yksin. Kukaan ei ottanut yhteyttä ja kysynyt vointia silloin, kun se olisi ollut tärkeää.

Sijoituksen katkeaminen on merkittävä asia ja herättää kaikissa osapuolissa valtavan määrän tunteita. Voimme vain kuvitella, miten vahvasti se vaikuttaa lapseen, jonka koko elämä on kyseessä. Millaisen tarinan hän kertoo sijoituksen katkeamisesta ja kuka auttaa häntä jakamaan pettymyksen, syyllisyyden, epäonnistumisen ja kiukun tunteita?

Kokemusten jakaminen ja oman tarinan kertominen ovat kuitenkin tärkeitä, koska ne antavat mahdollisuuden uuden tarinan syntymiselle. Työpajassa oli tilaa sille, että eri osapuolien, työntekijän ja sijaisvanhemman, näkemykset ja kokemukset tulivat kuulluiksi ja jaetuiksi. Tavoitteena ei ollut olla itse oikeassa ja etsiä syyllistä vaan tavoitteena on paremmin ymmärtää moniulotteista maailmaa, jossa elämme. Kuulluksi tuleminen ja toisen kuuleminen, yhteisten kokemusten ja tunteiden jakaminen sekä tunnistaminen lisäsivät yhteisyyttä – jokaiselle meistä on tärkeää saada kokemus siitä, ettei ole kokemustensa kanssa yksin.

Toimivan yhteistyön edellytyksenä on kyky ja halu tunnistaa omia tunteitaan, ajatuksiaan ja havaintojaan sekä kyky välittää ne muille avoimen keskustelun kautta. Katkenneet sijoitukset tuottavat väistämättä suuria tunteita. Jokainen on vastuussa omista tunteistaan ja niiden prosessoimisesta. Sosiaalityöntekijän ja sijaisvanhemman samankaltaiset tunteet voivat toimia sekä kommunikoinnin esteenä että sen aukaisijana. Tunteesta puhuminen ja sen jakaminen auttavat ymmärtämään toista, mutta silloin jos molemmat ovat esimerkiksi pettyneitä toisiinsa, toisen kuuleminen ja tukeminen ei ole mahdollista.

Koska molemmilla osapuolilla on vahvasti tunteita toisiaan kohtaan, olisi hyvä saada paikalle sopivan ulkopuolinen, kohtaamisen mahdollistava ”neutraali” henkilö. Neutraali työpari pystyisi katsomaan tilannetta kummankin osapuolen kannalta, syyllistä etsimättä ja molempien näkökulmia ymmärtäen. Tiiviillä työskentelyllä katkeamisuhan edessä voidaan jopa estää sijoitusten katkeamisia tai ainakin helpottaa eri osapuolten tunnetyöskentelyä niin, etteivät asiat ja tunteet jää painolastiksi vuosiksi eteenpäin. Tukeakseen perhettä käsittelemään tunteitaan, työntekijä tarvitsee paikan jossa käsitellä omia tunteitaan.

Parhaimmillaan sijoitusten katkeaminen on uusi mahdollisuus niin perheelle, lapselle kuin työntekijällekin. Pahimmillaan se on kaikkia osapuolia traumatisoiva tilanne. Kaikki sijoitukset eivät voi kestää, mutta silloinkin kuulluksi tuleminen ja yhteisen tarinan muodostaminen on tärkeää. Tarina ei ehkä ole täydellinen, mutta se on riittävän hyvä ja kokonainen niin että se osaltaan tukee ja vahvistaa koko elämän mittaista tarinaa. ■

Lapsen maailma elokuvan silmin

Elokuvaohjaaja Kaija Juurikkala herätteli meitä Tampereen perhehoidon päiville osallistuneita ajatuksillaan ja samoin tekevät hänen ohjaamansa elokuvat. Juurikkala on töillään pyrkinyt pääsemään vuoropuheluun lasten ja yleisönsä kanssa. Hän työskentelee lapsilähtöisesti. Lapset ja nuoret ovat osallistuneet elokuvan tekoon sen tekijöinä, tarinankertojina, näyttelijöinä ja aiheiden antajina. Juurikkalan seuraava, ensi vuonna ilmestytävä Maleena käsittelee äidin kuolemaa. Näimme siitä Tampereella jo pienen välähdyksen. Maleena herättää varmasti uusia ajattelun aiheita ja rohkaisee vaikean teeman käsittelyyn yhdessä lasten kanssa.

Tampereella Juurikkala ohjasi myös elokuvakoulua, jossa elokuvanteosta kiinnostuneet saivat kokeilla miten työstetään elokuva ideasta ensi-iltaan muutamassa tunnissa. Niin tapahtuikin ja me muut saimme nähdä päivien päätteeksi kaksi hauskaa lyhytelokuvaa.

Olin jo aiemmin nähnyt Kaijan edellisen elokuvan Valon, mutta innostuin katsomaan sen vielä uudelleen.

Kaija Juurikkala ohjaa seuraavaa teostaan Maleenaa. Kuvassa olevat tytöt ovat Johanna Hakala (esittää Tiinaa) ja Minna Kivimäki (esittää Maleenaa).

Valo-elokuva rohkeista lapsista

Valo on vaikuttava elokuva lasten oikeuksista. Se kertoo rohkeista lapsista, jotka päättävät taistella oikeudenmukaisuuden puolesta ja pahuutta vastaan. Elokuvan päähenkilö on 9-vuotias poika, Valo. Elokuvan pohjana on tositarina ja se perustuu 1900–1997 eläneen Aleksanteri Ahola-Valon omaelämäkerrallisiin päiväkirjoihin.

”Aikuiset eivät enää huomaa vääryyksiä ja se estää heitä näkemästä lapsia.” (Valon päiväkirjasta.)

”Miksi kukaan ei tee mitään?” ”Ei kukaan uskalla.” ”Mutta sinähän uskallat.” (Lasten käymä vuoropuhelu elokuvassa.)

Valo ystävineen perustaa salaisen koulun. Osa aikuisista tukee lapsia tässä rohkeassa hankkeessa, mutta osalle lasten omatoimisuus on liikaa ja he tekevät kaikkensa vaikeuttaakseen koulun jatkumista.

Elokuvassa on monia puhuttelevia kohtauksia. Juoni huipentuu oikeussaliin, jossa käydään oikeutta siitä, joutuuko Valo lasten työleirille laittoman koulun perustamisesta. Valoa syytetään kapinan lietsomisesta ja toistuvasta aikuisten vastustamisesta.

”Uskoteko te oikeaan ja väärään? Minä uskon oikeuteen, koska lapset haluavat oppia uutta. Pitääkö lapsen alistua, jos häntä kohdellaan väärin. Lapset ovat aikuisia vastaan, jos aikuiset ovat epäreiluja lapsille.” (Valo tuomarille oikeussalissa.)

Juurikkala kertoi Tampereella, että hänelle esitettiin epäilyjä siitä, että oikeussalikohtaus olisi liian pitkä lapsille. Se kestää kymmenen minuuttia ja Juurikkalan mukaan lapset katsovat sen hiiskumatta ja keskittyneesti. Hän totesikin, että on myytti, että lapsille pitäisi aina olla vauhtia ja että heitä pitäisi jatkuvasti ohjelmoida. Lapset kestävät kyllä hiljaisuutta. Juurikkala sanoikin rohkaistuneensa hiljaisuuteen, sillä jaettu kokemus hiljaisuudesta lapsen kanssa tekee hyvää.

Itseäni elokuvassa puhutteli lasten rohkeuden lisäksi Valon ja Villen välinen luja ystävyys. Ville joutuu kokemaan kotonaan väkivaltaa, mutta saa voimaa ja rohkeutta ystävyyydestä. Yhdessä he puolustavat ja tukevat toisiaan. Ville oppii Valon avustuksella lukemaan ja sanoo Valon opettaneen hänet myös kunnioittamaan elämää. Yhdessä he sitoutuvat taistelemaan aikuisten mielivaltaa vastaan. Elokuvan tapahtumista on sata vuotta, mutta yhä ihan liian moni lapsi joutuu kokemaan aikuisten pahuutta ja välinpitämättömyyttä.

Elokuva puolustaa lasten oikeuksia koulunkäyntiin, sananvapauteen ja mielipiteen ilmaisemiseen. Ne ovat YK:n Lasten oikeuksien sopimukseen kirjattuja lasten perusoikeuksia. Tampereella Juurikkala muistutti, että yhä edelleen lasten näkökulma voi saada meidät aikuiset hämmennyksiin ja voi jopa loukata tai ahdistaa. Uskallammeko silti oikeasti kuulla lapsia ja antaa heille mahdollisuuden ilmaista mielipiteitään?

Viisivuotias Smilla ja yhdeksänvuotias Ville katsoivat elokuvan ja näin he kommentoivat näkemäänsä:

• **Mitä piditte elokuvasta?**

Smilla: Se oli tosi vaikuttava, hauska ja kiva. Se oli hyvä kohta, kun se pahis sai mitä kerjäsi.

Ville: Se oli hassu ja joissain kohdissa surullinen, vähän. Oli kiva katsoa. Näyttelijät olivat hyviä.

• **Mitä ajattelit siitä, kun lapset eivät saaneet käydä koulua?**

Smilla: On se aika surullista ettei saa käydä koulua eikä opi mitään. Kun pahis sai palkkansa, oli hyvää kun lapset sai taas avata leikkikoulun.

Ville: Olisi aika kauheaa, koska lapset eivät saisi tilaisuutta oppia.

• **Kummat olivat mielestäsi viisaampia, aikuiset tai lapset?**

Smilla: Lapset. Yhdessä kohdassa Villen isä oli järkevä, kun se ymmärsi ettei lapsi saa lyödä.

Ville: Ehdottomasti lapset! Ne tajus tehdä oman koulun. Ne eivät antautuneet yhtään. Aikuiset antoivat periksi pahiksen valtaan, mutta lapset eivät antaneet periksi.

• **Mitä haluaisit sanoa elokuvaohjaajalle?**

Smilla: Olet maailman paras elokuvantekijä!

Ville: Sulla on tosi hyvä elokuva! Toivottavasti se menestyy.

• **Mitä haluaisit kysyä häneltä?**

Ville: Miksi aikuiset kiroili niin paljon?

• **Keneltä näyttelijältä haluaisit kysyä jotain ja mitä?**

Smilla: Villeltä kysyisin: "miten voit olla noin suloinen?"

• **Montako tähteä elokuva saa?**

Smilla: Täydet.

Ville: 4,5.

Kaija Juurikkala. Kuva Valo-elokuvan ohjauksesta. Lapsi on elokuvan Raija, oikeasti Eveliina Uusitalo.

Kaija Juurikkala Valon (Vili Järvinen) ja Villen (Joni Kehusmaa) kanssa.

Kaija Juurikkala ja elokuvan Ville (Joni Kehusmaa).

Elokuvasta lisää www.valofilm.fi ■

Teksti Jessica Nevalainen

Osallistujan kommentteja elokuvatyöpajasta

Aluksi työpaja hieman jännitti. Millaista se olisi? Mitä siellä tehtäisiin? Kaikkea tällaista pyöri mielessä, sillä emme olleet ennen kuvanneet kunnon kameralla emmekä varsinkaan elokuvaa. Myös näyttelemisen oli meille vierasta.

Kun sitten pääsimme vauhtiin, oli elokuvan tekeminen todella antoisa kokemus. Aluksi vain kirjoitimme paperille mieleen tulleita paikkoja ja tapahtumia, ja se auttoi itse elokuvan juonen tekemisessä. Tämä tapa oli aivan uusi meille. Emme olleet kuvitelleetkaan, että elokuvan voisi ensinnäkin tehdä muutamassa tunnissa, ja että idean keksiminen olisi loppujen lopuksi aika helppoa. Siinä sai käyttää paljon omaa mielikuvitustaan. Kuvaaminen oli hankalaa, sillä kameran käyttö oli suhteellisen vierasta ja

eri otosten kuvaaminen oli aikaa vievää. Kameraa joutui kuljettamaan paikasta toiseen jatkuvasti. Ja me kuljimme hissillä ylös ja alas niin monta kertaa, ettemme aina itsekään tienneet missä kerroksessa olimme ja mihin kerrokseen olimme menossa. Väliillä jouduimme miettimään, miten alussa keksityn idean, saisi toteutettua.

Yhteenvetona voisi sanoa että kaikesta alkujännityksestä huolimatta meillä oli hauskaa ja elokuvan sekä oman naaman näkeminen elokuvassa oli jännittävää. Ammatillaisen ohjaus oli mielenkiintoista ja opimme lyhytelokuvan tekemisen alkeita. Kameran käyttöäkin tuli opeteltua touhuamisen lomassa. Työpajasta jäi erittäin hyvä mieli ja nyt tiedämme, kuinka valtavan suuri projekteja monen tunnin elokuvat ovat! ■

Sijoitetun lapsen hoidettavuus

Perhehoidon päivien hoidettavuutta koskeva työpaja oli yleisömenestys ja monet tulivat hakemaan viimeisintä tietoa siitä, kuinka hoidettavuutta tulisi arvioida. Selkeiden menetelmien puute ja niiden puuttuminen myös työpajan sisällöstä saattoikin olla joillekin pettymys. Syy menetelmien puuttumiselle työpajasta oli kuitenkin yksinkertainen, erityisesti sijoitetuille lapsille suunnattuja toimintakyvyn arvioinnin menetelmiä ei juuri ole.

Työpajan tavoitteena olikin herättää osallistujien mielissä pohdintaa siitä, kuinka kukin voisi omassa työssään kehittää työmenetelmiä niin, että kunkin lapsen hoidettavuus tulisi arvioitua tavalla, joka mahdollistaisi oikean sijoituspaikan löytymisen jokaiselle lapselle ja joka mahdollistaisi riittävän tuen lapsia hoitaville. Hoidettavuuden hyvä arviointi onkin aina edellytyksenä mm. onnistuneelle sijoituspaikan valinnalle, onnistuneelle lasta kuntouttavalle hoidolle sekä sille, että lapsi saa tarvitsemansa tuen ja palvelut.

Hoidettavuuden yhteydessä on aina puhuttava myös rahasta, vaikka raha ei saisi sijaishuollon keskeisin tekijä ollakaan. Yksinkertaisimmillaan asia on kuitenkin niin, että mikäli lapsen hoidosta maksettava palkkio ei perustu hoidon vaativuuteen, ei lapsi saa sitä hoitoa ja aikaa minä hän tarvitsisi. Hoidettavuuteen nähden liian alhainen palkkiotaso johtaa joko tarpeeseen käydä työssä kodin ulkopuolella tai tilanteeseen, jossa perheeseen joudutaan taloudellisen tilanteen turvaamiseksi ottamaan useampia sijoitettuja kuin hoidon onnistumisen kannalta olisi hyväksi.

Esteenä hoidettavuuden arvioinnille on usein se, ettei lapsen terveydentilaa tunneta riittävästi. Tähän toivottavasti uusi lastensuojelulaki on tuomassa muutosta, sillä

lakiin on sisällytetty velvoite sijoitettavan lapsen terveydentilan tutkimiseen. Pelkkä terveydellisen diagnoosin tekeminen ei kuitenkaan ole riittävä peruste hoidettavuuden määrittämiselle. Usein hoidettavuus ymmärretäänkin liian kapea-alaisesti, eikä arkipäivän hoidettavuutta pystytä määrittelemään. Erityisesti tätä ajattelutapaa työpajassa pyrittiinkin haastamaan. Parhaimmillaan hoidettavuuden määrittely tapahtuisikin moniammatillisessa tiimissä, jossa ovat mukana myös lapsen arkielämää tuntevat sijaisvanhemmat sekä lapsen vanhemmat. Usein sosiaalityöntekijä joutuu kuitenkin toimimaan yksin ja tekemään itse määritelmiä lapsen vaatiman hoidon määrästä. Myös toimiva yhteistyö sijaishuoltopaikan kanssa on edellytys yhteisen näkemyksen syntymiselle siitä, kuinka paljon ja millaista hoitoa lapsi tarvitsee.

Minkä tahansa hoidettavuuden arvioinnin menetelmän toinen puoli on kuitenkin aina se, että mitä tapahtuu jos ja kun hoidettavuus todetaan korkeaksi. Johtaako se palkkion korotukseen tai johtaako se muuhun intensiiviseen tukeen sijaisperheelle. Pelkkä hoidettavuuden toteaminen ei siis ole riittävä tae lapsen hyvän hoidon takaamiseksi. Siksi tarvitaan myös selkeitä malleja siitä, kuinka hoidettavuus käytännössä huomioidaan. Tästä työpajassa oli hyvänä esimerkkinä Pohjois-Savossa alueen kunnille tehdyt yhteiset suositukset hoidettavuuden arvioinnista ja sen huomioimisesta sijaisperheen tuessa.

Aiheesta olisi riittänyt keskusteltavaa pidemmäksikin aikaa, valitettavasti suurella osallistujamäärällä ei perusteellisempiin keskusteluihin voitu ryhtyä. Toivottavasti työpaja kuitenkin nosti osallistujien mieliin lapsen hoidon kannalta tärkeitä kysymyksiä ja haastoi myös ajattelemaan asiaa eri näkökulmista. ■

Uusia innokkaita PRIDE-kouluttajia valmistui jälleen

 PRIDE-kouluttajakoulutuksesta kiinnostuneiden suuri määrä yllätti Pesäpuun tänä vuonna ja niinpä kouluttajakoulutuksia järjestettiin vuoden aikana kaksi, toinen alkuvuodesta ja toinen syksyllä. Syksyn koulutukseen osallistui seitsemän sijaisvanhempaa, joista kaksi sijaisisää ja yksitoista sosiaalityöntekijää. Kouluttajina toimivat PRIDE-seniorkouluttajat, adoptioäiti Anja Björkman ja sosiaalityöntekijä Anna-Liisa Koisti-Auer. Uutena PRIDE-seniorkouluttajana aloittaa ensi vuonna sijaisäiti Margit Kangasharju, joka osallistui myös syksyn koulutukseen. ■

Teksti Margit Kangasharju

PRIDE-seniorkouluttaja esittäytyy

 Olen Margit Kangasharju ja aloitan ensi vuonna seniorikouluttajana PRIDEN parissa. Olen toiminut mieheni kanssa perhehoitajana kolmelle meille sijoitetulle sisarukselle yli kahdeksan vuotta. PRIDE-kouluttajaksi kouluttauduin kuusi vuotta sitten ja

olen tavallaan jäänyt sille tielle. Heti alusta asti PRIDE tuntui selkeältä työkalulta sijaisvanhempien varustamiseen haasteelliseen työhönsä. Olen ehtinyt vetää useampia PRIDE-ryhmiä ja käytännössäkin saanut todeta, kuinka prosessi tekee jokaisessa ryhmässä oman tehtävänsä. Aivan erityisen mielenkiintoista on ollut saada nähdä yhä uudelleen ne eri vaiheet, jotka tekevät erillisistä yksilöistä kiinteän ryhmän.

Seniorikouluttajana aloittaminen tuntuukin loogiselta ja mielenkiintoiselta askeleelta tällä PRIDE-polulla. Uusien kouluttajien varustamisen koen haasteellisena ja tärkeänä tehtävänä, koska he ovat avainasemassa uusien sijaisvanhempien valmentamisessa. Haluankin omalta osaltani olla vaikuttamassa tämän uuden työn kautta siihen, että yhä useampi lapsi pääsisi hyvin valmennettuun perheeseen. Muistan kuinka yksi meille sijoitetuista lapsista kysyi ensimmäisenä iltanaan meillä, kuka tulee sitten yövuoroon. Tuntui hienolta vastata, että täällä on aina samat ihmiset sekä yöllä että päivällä. Työni tärkein tavoite onkin toimia sen päämäärän hyväksi, että yhä useampi huostaanotettu lapsi saisi mahdollisuuden kasvaa perheessä. ■

Sijaisvanhempia tarvitaan lisää

Lastensuojelualan järjestöt aloittivat uuden kampanjan

Jokainen lapsi tarvitsee kodin, jossa voi kasvaa ja kehittyä turvallisesti. Joskus omat vanhemmat eivät pysty huolehtimaan lapsesta. Silloin lapsi voidaan sijoittaa hoitoon kodin ulkopuolelle. Lasten ja nuorten sijoitukset kodin ulkopuolelle lisääntyvät joka vuosi. Tuoreimpien tilastojen mukaan yksi prosentti (14 704) alle 18-vuotiaista on sijoitettu kodin ulkopuolelle. Vain 38 % on päässyt sijaisperheeseen. Perhehoitoon sijoitettujen osuus kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista on Suomessa poikkeuksellisen matala verrattuna muihin Pohjoismaihin ja yleensäkin eurooppalaisiin maihin.

Valitettavan usein perhesijoitusta ei voida tehdä vaikka perhehoito olisi todettu sijoitettavalle lapselle parhaimmaksi vaihtoehdoksi, koska sopivaa sijaisperhettä ei ole tarjolla. Perhehoidon merkitys lapsen kehitykselle on todettu merkittäväksi erityisesti lapsen kiintymyssuhteiden muodostumisen kannalta. Perheessä kasvaminen antaa lapselle perhe-elämän mallin ja takaa lapselle usein elinikäiset ihmissuhteet, jotka tukevat itsenäistymisen jälkeenkin.

Perhehoitoliitto ry, SOS-Lapsikylä ry ja Pesäpuu ry ovat aloittaneet yhteisen kampanjan, jotta perhehoidon merkitys ja sijaisvanhempien tarve saisivat julkisuutta sijaisvanhempien hakemisen taustaksi. Nämä järjestöt ovat perustaneet yhteisen sijaisvanhemmaksi.fi-portaalin. Portaali avattiin äitienpäivänä 2006. Sivulla kerrotaan perustietoa sijaisvanhemmuudesta ja lapsikylävanhemmuudesta sekä esitellään vanhempia. Sivuilta löytyy myös yhteystietoja sijoittajille, jotka rekrytoivat uusia sijaisvanhempia.

Kampanjan taustaksi teetettiin Taloustutkimuksella tutkimus sijaisvanhemmuuden tunnettuudesta ja kiinnostavuudesta. Tutkimukseen haastateltiin 1008 ihmistä, joista puolet tunsivat sijaisvanhemmuutta, puolet ei. 35–44-vuotiaista yli kolmannes oli erittäin tai melko kiinnostuneita toimimaan sijaisvanhempina. Taustalla olevat järjestöt toivovat, että tämän kampanja auttaisi sijaisvanhemmuudesta kiinnostuneita ihmisiä löytämään heille sopivan kanavan hakeutua sijaisvanhemman tehtävään. Tavoite on, että mahdollisimman moni perhehoitoa tarvitseva lapsi saisi tarvitsemansa uuden kodin.

sijaisvanhemmaksi.fi
JOKAISALLE LAPSELLE KOTI

Lisätietoja:

www.sijaisvanhemmaksi.fi

www.perhehoitoliitto.fi

www.pesapuu.fi

www.sos-lapsikyla.fi

Perhehoitoliitto ry

Pesäpuu ry

SOS-Lapsikylä ry

Toiminnalliset menetelmät osa 6

Kissan päivät -peli

Kissan päivät -peli syntyi, kun Pesäpuussa päivitettiin Sijoitettujen lasten vertaisryhmäohjaajan käsikirjaa.

Olimme saaneet palautetta käsikirjan liitteenä olevasta tunnekasvoarkista ja ehdotuksia siitä, että tunnetilat eläinten esittiminä toimisivat kenties paremmin lasten kanssa. Tartuimme haasteeseen ja pyysimme kuvittaja Kirsi Pusaa luonnostelevaan erilaisia tunnetiloja. Pusan piirtämät kissat ilmaisivat tunteitaan niin hienosti, että päätimme laajentaa niiden käyttöä käsikirjasta peliin.

Kissakortit lähtivät maailmalle lasten kokeiltavaksi. Saimme rekrytoitua erään päiväkotiryhmän, lastenkodissa asuvia ja muita yksittäisiä lapsia kertomaan mielipiteensä kissojen tunne-elämästä. Pyysimme heitä myös miettimään korteille nimeä. Positiivisen ja rohkaisevan palautteen perusteella muodostui käsitys, että lapset olivat ottaneet kissat omikseen. Nimikilpailu oli melkoinen, sillä lapset olivat keksineet hyviä nimiehdotuksia kuten Kattinkorvat, Kattimatti ja Kissanviikset (on jo ravintolana). Tiukan äänestyksen voitti nimiehdotus Kissan päivät, joka kuvastaa sitä, että päivään saa mahtua monenlaisia tunteita. Näin kehittyi Kissan päivät -peli.

Kissan päivät -peli on suunniteltu avuksi tunteiden nimeämisen ja ilmaisun opetteluun sekä siihen, että lapset pääsevät kertomaan omasta arjestaan kissojen avustuksella. Kissojen ilmeet toimivat heijastuspintana lasten tarinoille. Pakassa on 24 korttia, kaksi samanlaista korttia jokaista tunnetta kohti. Kortissa on myös tunteen nimi, joka helpottaa tunteiden tunnistamista. Mukana ohjekirja, jossa on esitelty 12 erilaista tapaa käyttää kortteja. Kissakortit soveltuvat parhaiten päiväkohti- ja ala-asteikäisille lapsille.

Tunnepeili

Kokemuksesta voimme todeta, että pienet lapset nauttivat siitä, kun aikuinen pohtii heidän kanssaan tunteisiin liittyviä asioita, tapahtumia ja tarinoi-

ta. Lapset kuuntelevat ja kertovat mielellään tarinoita, joissa roolihenkilöt ilmaisevat laajasti tunteitaan riemusta suruun. Päiväkotiryhmän opettaja kertoi kuulleensa paljon tarinoita kissasta, joka pelkäsi monenlaisia asioita. Hän kertoi myös kuulleensa tarinoita iloisesta, surullisesta ja vihaisesta kissasta.

Lasten kanssa työskennellessä peliä voi hyödyntää lapsiryhmässä sekä yksittäisen lapsen kanssa. Kortit soveltuvat laajasti ammatilliseen käyttöön sekä lasten kohtaamiseen perhepiirissä. Tutun muistipelin ja Kim-leikin lisäksi korteilla voi pelata ja leikkiä monipuolisesti. Seuraavassa muutamia esimerkkejä ja lisää voi vapaasti keksiä itse.

• Minun päiväni

Tavoite: Lapsen arjen kartoittaminen, tunteiden näkyväksi tekeminen, tunteiden tunnistaminen kehossa.

Levitä kortit lapsen eteen. Jutelkaa päivän kulusta ja siitä, millaisia tunteita lapsi on päivän aikana tuntenut ja millaisissa tilanteissa. Voitte myös käydä keskustelua siitä, missä kohdassa kehoa tunne tuntuu.

• Paras ja hassuin asia

Tavoite: auttaa lasta kuvaamaan arkeaan ja hahmottamaan elämäntarinaansa.

Pyydä lasta valitsemaan kolme korttia kuvaamaan: parasta asiaa, pahinta asiaa ja hassuinta asiaa, joka hänelle on tapahtunut tänään/tällä viikolla/tiettyssä tilanteessa. Keskustelkaa/piirtäkää noista tilanteista.

• Miellekartta

Tavoite: lapsen elämäntilanteen kartoittaminen, tunteiden ja tilanteiden välisen yhteyden tiedostaminen.

Pyydä lasta valitsemaan yksi tunnekortti. Laittakaa se paperin keskelle. Kirjatkaa kuvan ympärille paikkoja ja tilanteita, joissa lapsi viime aikoina on tunnetta tuntenut tai mitkä asiat ja tilanteet saavat hänet tuntemaan ko. tunnetta. Keskustelkaa siitä, miten hän on tunnetta ilmentänyt ja miten toiset ovat suhtautuneet tähän.

Kissat lasten apuna

Haavoittuvista olosuhteista tulevilla lapsilla voi olla vaikeuksia tunnistaa ja tuntea erilaisia tunteita. Voi olla että lapsen eri tunteet ovat kasautuneet tunnemyökyksi hänen sisälleen ja jokin yksittäinen tunne, kuten häpeä tai pelko, hallitsee muita tunteita. Sijoitettujen lasten kanssa työskennellessä kortit voidaan liittää sijoituksesta kertovaan satukirjaan Miuku Pörröseen tai Avaintarina -kortteihin. Näissä teoksissa seikkailee myös kissahahmot. Pienille lapsille tarkoitettu satukirja kertoo Miuku Pörrösestä, joka ei voi asua enää syntymäkodissaan. Kirja kertoo hänen matkastaan kohti sijaisperhettä. Avaintarina -korteissa on kuvattu murheellisia ja haastavia tilanteita, joita lapsen on vaikea pukea sanoiksi. Aikuisen luottamuksellisen ja turvallisen tuen avulla tarinat voivat avautua kissahahmojen kautta. ■

Lähteet:

Väliavaara (2006): Kissan päivät -pelin ohjekirja. Pesäpuu ry.

Väliavaara & Pusa (2006): Miuku Pörrönen. Pesäpuu ry.

Viisi valmiutta -DVD

Viisi valmiutta kertoo sijaisperheen elämästä ja sijaisvanhemmuudessa tarvittavista valmiuksista.

Se käsittelee arkipäiväisiä tilanteita ja haasteita, joita sijaisperheeksi ryhtyminen tuo tullessaan. DVD on tarkoitettu sijaisvanhempien valmennukseen ja perhehoidon koulutuksiin. Se soveltuu hyvin myös perhehoidon esittelyyn ja keskustelujen pohjaksi.

DVD on ideoitu ja toteutettu pohjoismaisena yhteistyönä. Kuvassa viiden pohjoismaan edustajat filmin Norjan ”ensi-illassa”.

Viisi valmiutta -DVD:n voi tilata Pesäpuusta, hinta 65 euroa. ■

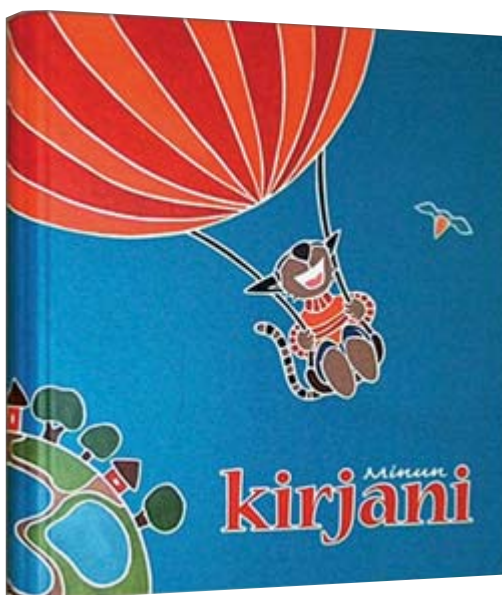
Kuvissa filmin toteuttamiseen ja ideointiin osallistunut pohjoismaainen tiimi filmin Norjan ”ensi-illassa”.

Tulevaa koulutusta:

Koulutus	Paikka	Aika
Lupaus Lapselle® - koulutusseminaari Lapsilähtöinen työskentely – välineitä ja menetelmiä lastensuojeluun	Folkhälsan, Helsinki	25.–26.4.2007
Lapsilähtöinen työskentely – välineitä ja menetelmiä lastensuojeluun	Jyväskylä/Kuopio, Helsinki	syksy 2007, 10.–11.10.2007
PRIDE-kouluttajakoulutus Kevään 2007 koulutus täynnä. Seuraava koulutus keväällä 2008.		
PRIDE-seminaari PRIDE-kouluttajille keväällä 2007 (Lisätietoja myöhemmin mm. osoitteessa www.pesapuu.fi/tulevaakoulutusta.shtml)		25.–26.5.2007
Sukulaissijaisvanhemmuus – perhekohtainen työskentelymalli sijaisvanhemmaksi haluavien valmennukseen ja valintaan		syksy 2007
Sijoitettujen lasten vertaisryhmämalli, vertaisryhmäohjaajakoulutus		joulukuu 2007
Tarinallisuus arkipäivässä – elämäkertatyöskentelyn mahdollisuudet lastensuojelussa		2008

Lisätietoja/ilmottautumiset: www.pesapuu.fi.

Minun kirjani

Minun kirjani on kolmen järjestön, **Pesäpuu ry:n**, **Perhehoitoliitto ry:n** ja **Pelastakaa Lapset ry:n** yhteinen kirjahanke, lapsuuden ja elämäntien työkirja huostaanotetulle ja adoptoidulle lapselle. Kirjan perimmäinen tarkoitus liittyy lapsen oikeuteen omaan elämäntarinaansa; kirjan ja läheisen aikuisen avulla lapsi käy läpi elämänsä niiltäkin osin, joista tiedot ovat vähäisiä tai ajanjaksot hankalia käsitellä. Näin lapsi saa kokonaiskuvan omasta elämästään, kokonaisen elämäntarinan, jonka voi halutessaan kertoa myös toisille.

Tilaukset: Pesäpuu ry, puh. (014) 3322 500 tai www.pesapuu.fi.
Tilattavissa myös Perhehoitoliitto ry:stä ja Pelastakaa Lapset ry:stä.

Pesäpuun
LEHTI

Pesäpuu ry
Kauppakatu 18 C 35
40100 Jyväskylä
puhelin (014) 3322 500
fax (014) 3322 550
toimisto@pesapuu.fi
www.pesapuu.fi

Helsingin toimisto
Annankatu 16 B 28
00120 Helsinki
puhelin (09) 671 567

Päätoimittaja Raili Bäck-Kiianmaa
Taitto Piritta Schulz

Paino
ER-Paino Oy
Lievestuore